

Psychologia rozwojowa - opis przedmiotu

Informacje ogólne	
Nazwa przedmiotu	Psychologia rozwojowa
Kod przedmiotu	05.8-WP-FP-PSR-1-Ć-S14_pNadGenWC6L7
Wydział	Wydział Humanistyczny
Kierunek	Filologia polska
Profil	ogólnoakademicki
Rodzaj studiów	pierwszego stopnia z tyt. licencjata
Semestr rozpoczęcia	semestr zimowy 2017/2018

Informacje o przedmiocie	
Semestr	3
Liczba punktów ECTS do zdobycia	2
Typ przedmiotu	obieralny
Język nauczania	polski
Sylabus opracował	dr hab. Ludwika Wojciechowska, prof. UZ

Formy zajęć					
Forma zajęć	Liczba godzin w semestrze (stacjonarne)	Liczba godzin w tygodniu (stacjonarne)	Liczba godzin w semestrze (niestacjonarne)	Liczba godzin w tygodniu (niestacjonarne)	Forma zaliczenia
Ćwiczenia	30	2	-	-	Zaliczenie na ocenę

Cel przedmiotu

Celem zajęć jest poznanie właściwości przebiegu rozwoju człowieka na różnych etapach życia poprzez odwołanie się do głównych teorii rozwojowych oraz do najnowszych danych empirycznych. Zrozumienie sekwencji rozwoju i czynników warunkujących uniwersalny oraz indywidualny charakter zmian rozwojowych ma sprzyjać refleksji nad złożonością i wielowymiarowością jednostkowego życia, a także służyć tworzeniu naukowych podstaw do optymalnego doboru środków stymulacji rozwoju zasobów psychicznych i kształtowania się pełnej osobowości.

Wymagania wstępne

znajomość biologii na poziomie szkoły średniej, podstawy wiedzy o człowieku i społeczeństwie

Zakres tematyczny

1. Natura i przebieg rozwoju człowieka.

Zapoznanie z pojęciem rozwoju ontogenetycznego i pokrewnymi pojęciami: kategoriami zmian rozwojowych, okresu sensytywnego i krytycznego, akceleracją. Wyjaśnienie założeń psychologii biegu życia oraz funkcjonalnej teorii P.Baltesa. Prezentacja periodyzacji rozwoju.

Literatura:

- Brzezińska, A. (2000). *Spółeczna psychologia rozwoju*. Rozdz. 1 Na jakie pytania odpowiada psychologia rozwoju człowieka s. 19-40; Rozdz. 4 Co powoduje, że człowiek się rozwija s. 99-143. Warszawa: Wydawnictwo Scholar.

Tyszkowa, M. (1996). Pojęcie rozwoju i zmiany rozwojowej. W: M.Przetacznikowa i M.Tyszkowa (red.) *Psychologia rozwoju człowieka: zagadnienia ogólne* s.45-56. Warszawa: PWN.

2. Rozwój dziecka w okresie prenatalnym, narodziny i okres noworodkowy.

Omówienie stadiów rozwoju dziecka w okresie prenatalnym – podejście medyczne i psychologiczne. Przedstawienie przebiegu rozwoju i aktywności dziecka w okresie prenatalnym. Wyjaśnienie zasad rozwoju cefalokaudalnego i proksymodystalnego. Analiza roli czynników teratogennych.

Opis przebiegu narodzin: faz porodu, aktywności dziecka w trakcie narodzin. Przykłady alternatywnych technik porodów, metoda Lamaza, metoda Leboyera, poród w domu, rooming-in. Zapoznanie z kryteriami oceny funkcji życiowych noworodka – Skala Agar. Wyjaśnienie specyfiki okresu noworodkowego na podstawie cech wyglądu zewnętrznego, wzorów adaptacji do otoczenia, odruchów bezwarunkowych i endogennych zachowań zorganizowanych.

Literatura:

- Kornas-Biela, D. (1993). *Wokół początku życia ludzkiego*. Rozdz. Dziecko przed urodzeniem istota nieznana? s.9-24; Rozdz. Przeżycia rodziców związane z porodem. s.62-80. Warszawa: Nasza Księgarnia.
- Turner, J.S. i Helms, D.B. (1999). *Rozwój człowieka*. Rozdz. Rozwój prenatalny. s.124-130. Proces narodzin. s. 140-146. Warszawa: WSiP.

3. Okres niemowlęcy i poniemowlęcy.

Omówienie właściwości rozwoju ruchowego w okresie niemowlęcym i poniemowlęcym, zmiany w motoryce dużej i małej. Wyjaśnienie roli wrodzonych sposobów porozumiewania się niemowlęcia z otoczeniem. Opis rozwoju emocjonalno-społecznego dziecka w okresie niemowlęcym, relacji z obiektami społecznymi, przywiązania, lęku przed obcymi, rozwojowego kryzysu na podstawie teorii E.Eriksona. Prezentacja podstawowych założeń teorii rozwoju poznawczego J.Piageta; oraz prawidłowości rozwoju

poznawczego w okresie niemowlęcym i poniemowlęcym.

Literatura:

1. Butterworth, G. (1997). Niemowlęstwo. W: P.E.Bryant i A.M.Colman (red.). *Psychologia rozwojowa*. s.15-34. Poznań: Zysk i S-ka.
2. Schaffer, H.R. (1981). *Początki uspołecznienia dziecka*. Rozdz. 2. Pierwotna atrakcyjność obiektów społecznych. s.29-63. Warszawa: PWN.

4. Wczesne dzieciństwo.

Omówienie przejawów i roli aktywności dziecka we wczesnym dzieciństwie: zabawy, twórczości, elementów pracy, sposobów poznawania świata. Wyjaśnienie specyfiki myślenia przedoperacyjnego, rozumienia świata fizycznego oraz pojęcia egocentryzmu i centracji we wczesnym dzieciństwie.

Literatura:

1. Piaget, J. (1996). *Narodziny inteligencji dziecka*. Warszawa: PWN.
2. Wadsworth, B.J. (1998). *Teoria Piageta: Poznawczy i emocjonalny rozwój dziecka*. Warszawa: WSiP.

5. Średnie dzieciństwo.

Opis właściwości rozwoju poznawczego w średnim dzieciństwie: myślenia operacyjnego konkretnego, kształtowania się pojęć matematycznych, rozwoju operacji klasyfikacji i seriacji. Wyjaśnienie związku pomiędzy rozwojem a uczeniem się szkolnym. Analiza teorii rozwoju kulturowego i strefy najbliższego rozwoju L.S.Wygotskiego. Rozważenie roli cech temperamentalnych w procesie uczenia się oraz rozwojowego kryzysu średniego dzieciństwa – teoria E.Eriksona. Omówienie wzorów społecznych relacji z rówieśnikami.

Literatura:

1. Turner, J.S. i Helms, D.B. (1999). *Rozwój człowieka*. Rozdz. Rozwój umysłowy. s.287-304. Warszawa: WSiP.
2. Brown, A.L. i Ferrara, R.A. (1994). Poznawanie stref najbliższego rozwoju. W: *Dziecko w świecie ludzi i przedmiotów*. s.217-255. W: A.Brzezińska i G.Lutowski (red.). Poznań: Zysk i S-ka.

6. Średnie dzieciństwo.

Prezentacja przebiegu rozwoju moralnego we wczesnym i średnim dzieciństwie. Wyjaśnienie przebiegu rozwoju rozumowania moralnego dziecka na podstawie teorii J.Piageta. Wprowadzenie pojęć heteronomii moralnej, realizmu moralnego, autonomii moralnej, relatywizmu moralnego. Zapoznanie z założeniami teorii rozwoju moralnego L.Kohlberga i specyfiką moralności przedkonwencjonalnej.

Literatura:

1. Piaget, J. (1967). *Rozwój ocen moralnych dziecka*. Warszawa: PWN.

7. Rozwój w okresie dorastania.

Analiza właściwości rozwoju poznawczego (teoria J.Piageta): rozwój myślenia abstrakcyjnego, operacji formalnych, myślenia hipotetyczno-dedukcyjnego. Problematyka egocentryzmu młodzieńczego. Omówienie rozwojowych zadań adolescenta w myśl teorii R.J.Havighursta. Wyjaśnienie procesu kształtowania się tożsamości indywidualnej i społecznej oraz sposobów poszukiwania tożsamości w ujęciu teorii kryzysów psychospołecznych E.Eriksona.

Literatura:

1. Obuchowska, I. (1996). *Drogi dorastania*. Rozdz. 3. Rozwój seksualny. s.42-54; Rozdz. 5. Rozwój emocjonalny. s.67-76; Rozdz. 7. Rozwój światopoglądu. s. 89-103. Warszawa: WSiP.

8. Rozwój w okresie dorastania.

Opis stosunku społeczeństwa do adolescenta: problem moratorium społecznego, koncepcja J.E.Marcii. Rozważenie specyfiki rozwoju moralnego w okresie dorastania na podstawie teorii rozwoju moralnego L.Kohlberga i C.Gilligan, dylematu sprawiedliwości i opieki u mężczyzn i kobiet. Ukazanie problemu buntu młodzieńczego i poczucia samotności.

Literatura:

1. Obuchowska, I. (1996). *Drogi dorastania*. Rozdz. 8. Rozwój tożsamości. s. 104-112; Rozdz.9. Rozwój motywacji. s. 113- 23. Warszawa: WSiP.
2. Oleszkowicz, A. (2006). *Bunt młodzieńczy*. Warszawa: Wydawnictwo Scholar.

9. Rozwój we wczesnej dorosłości.

Wyjaśnienie kryteriów dorosłości na podstawie koncepcji rozwoju według G.Allporta, R.J.Havighursta, E.Eriksona, R.Goulda, D.J.Levinsona. Charakterystyka stylów życia, roli bliskich związków, małżeństwa i rodziny. Rozważenie specyfiki i roli kariery zawodowej we wczesnej dorosłości.

Literatura:

1. Turner, J.S. i Helms, D.B. (1999). *Rozwój człowieka*. Rozdz. Rozwój intymnych związków dorosłych osób, s.414-420; Możliwości wyboru stylu życia, s.421-450. Warszawa: WSiP.

10. Rozwój w średniej dorosłości (4 godz.).

Omówienie specyficznych zmian w kondycji fizycznej człowieka w średniej dorosłości. Przedstawienie trzech podejść teoretycznych do analizy średniej dorosłości: orientacji czasowej (koncepcja biegu życia Ch.Bühler, koncepcja zdarzeń punktualnych i niepunktualnych B.L.Neugarten); koncepcji poszukiwania równowagi (koncepcja indywidualizacji C.G.Junga, średnia dorosłość w teorii struktury życia D.J.Levinsona); pokoleniowego przekazu doświadczeń (generatywność średniej dorosłości w teorii E.Eriksona i D.McAdamsa). Analiza funkcjonowania intelektualnego w średniej dorosłości (inteligencja płynna i skryzalizowana, myślenie postformalne). Przedstawienie średniej dorosłości

z perspektywy realizacji zadań rozwojowych (teoria R.J.Havighursta) oraz koncepcji kryzysów (teoria R.Pecka). Opis rozwoju osobowości na podstawie koncepcji irracjonalnych przekonań ludzi w wieku średnim (teoria R.Goulda). Charakterystyka ról rodzinnych i zmian w kontekście rodziny (pełne i puste gniazdo, efekt bumerangu, pokolenie sandwichowe) oraz kariery zawodowej kobiet i mężczyzn.

Literatura:

1. Oleś, K.P. (2000). *Psychologia przełomu połowy życia*. Rozdz.: Koncepcja kryzysu połowy życia, s.121-145. Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL.
2. Pietrasiński, Z. (1990). *Rozwój człowieka dorosłego*. Warszawa: PWN.
3. Turner, J.S. i Helms, D.B. (1999). *Rozwój człowieka*. Rozdz. Rozwój umysłowy s.478-481; Rodzina, s.502-513. Warszawa: WSiP.
4. Wojciechowska (2008) Syndrom pustego gniazda: Dobrostan rodziców usamodzielniających się dzieci. Warszawa: Wyd. Instytutu Psychologii PAN.

11. Rozwój w późnej dorosłości.

Prezentacja koncepcji procesu przechodzenia na emeryturę – koncepcja Atchleya. Analiza zmian w funkcjonowaniu biologicznym osób starszych i koncepcji pomyślnego starzenia się (teoria wyłączenia się E.Cumming i W.Henry’ego oraz teoria aktywności G.Maddoxa). Charakterystyka możliwości poznawczych ludzi starszych, zdolności twórczych i mądrości. Opis zadań rozwojowych realizowanych w późnej dorosłości (teoria R.J. Havighursta). Wyjaśnienie problemu bilansu życiowego oraz rozwiązywania kryzysu integracja vs rozpacz (teoria E.Eriksona, R.Pecka, D.J.Levinsona).

Literatura:

1. Susułowska, M. (1989). *Psychologia starzenia się i starości*. Rozdz. IV. Sprawność fizyczna ludzi starych. s. 95-111; Rozdz. V. Sprawność intelektualna ludzi starych. s. 112-145; Rozdz. VI. Starzenie się a osobowość. s. 146-196. Warszawa: PWN.

12. Problematyka umierania i śmierci. Doświadczanie straty – żałoba.

Wyjaśnienie problemu choroby terminalnej i prezentacja psychologicznych teorii procesu umierania (teorie E.Kübler-Ross, E.Schneidmana, E.M.Pattisona). Prezentacja definicji, kryteriów śmierci (śmierć funkcjonalna, komórkowa, mózgowa) oraz zjawisk na granicy śmierci. Rozważenie problemu godnego umierania. Opis koncepcji stadiów żałoby (koncepcja P.Silverman) oraz sposobów radzenia sobie ze stratą.

Literatura:

1. Turner, J.S. i Helms, D.B. (1999). *Rozwój człowieka*. Rozdz. Teorie psychologicznych aspektów procesu umierania, s.596-604. Warszawa: WSiP.
2. Coni, N., Davison, W. i Webster, S. (1994). *Starzenie się*. Rozdz.21. Śmierć. s. 182-198. Warszawa: PWN.

13. Podsumowanie najważniejszych problemów rozwojowych.

Analiza praktycznego zastosowania wiedzy o procesie rozwoju w rozwiązywaniu codziennych problemów życiowych i wychowawczych.

Literatura:

1. Trempała, J. (red.) (2011). *Psychologia rozwoju człowieka*. (Rozdz. 18,19,20,21).

Metody kształcenia

metody słowne, ogładowe i praktyczne

Efekty uczenia się i metody weryfikacji osiągnięcia efektów uczenia się

Opis efektu	Symbole efektów	Metody weryfikacji	Forma zajęć
student posiada wiedzę na temat rozwoju człowieka w cyklu życia w aspekcie biologicznym i psychologicznym odnoszącą się do kolejnych etapów edukacyjnych	• KFP1_W01	• aktywność w trakcie zajęć • kolokwium • obserwacja i ocena aktywności na zajęciach • praca pisemna	• Ćwiczenia

Warunki zaliczenia

Warunkiem zaliczenia przedmiotu jest uczestnictwo w zajęciach, zapoznanie się z lekturami przypisanymi do poszczególnych zajęć oraz z literaturą podstawową i uzupełniającą. Przewidziane jest jedno kolokwium sprawdzające w połowie zajęć.

Ostatecznym warunkiem zaliczenia przedmiotu jest wykazanie się nabytą wiedzą w końcowej pracy pisemnej.

Literatura podstawowa

1. Turner, J.S. i Helms, D.B. (1999). *Rozwój człowieka*. (Rozdz. 1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11) Warszawa: WSiP.
2. Lub: Trempała, J. (red.)(2011). *Psychologia rozwoju człowieka*. (Rozdz. 2,3,4,6,7,8,9,10, 11, 12, 13). Warszawa: PWN.

Literatura uzupełniająca

1. Bee, H. (2004). *Psychologia rozwoju człowieka*. (Rozdz. 3 (s. 71-103); Rozdz. 4 (s. 105-113, 117-119); Rozdz. 5 (s. 129-155); Rozdz. 6 (s. 159-179); Rozdz. 7 (s. 197-219); Rozdz. 8 (s. 233-259); Rozdz. 9 (s. 267-278); Rozdz. 10 (s. 296-306); Rozdz. 11 (s. 344-357); Rozdz. 12 (s. 363-380); Rozdz. 13 (s. 415-421, 425-430); Rozdz. 14 (s. 433-438, 452-463; Rozdz. 15 (s. 491-497); Rozdz. 16 (s. 508-527); Rozdz. 17 (s. 557-579); Rozdz. 18 (s. 594-609); Rozdz. 19 (s. 616-643). Poznań: Zysk i S-ka

Uwagi

Jest to przedmiot obowiązkowy w ramach specjalizacji **nauczycielskiej**.

Zmodyfikowane przez dr hab. Tomasz Ratajczak, prof. UZ (ostatnia modyfikacja: 14-04-2017 18:03)

Wygenerowano automatycznie z systemu SylabUZ